

Notat

Utarbeidet av: Unni Teien
Telefon: 23 30 14 40 / 41 76 15 74
e-post: unni.teien@utdanningsdirektoratet.no

Dato: 14.10.2014 Saksnummer:
2012/6545

Høringsnotat: Kan ECVET brukes som verktøy for å godkjenne kompetanse?

Innhold

1	Innledning	3
1.1	EUs Københavnprosess og mobilitetsverktøy	4
1.1.1	European Qualifications Framework (EQF)	4
1.1.2	Europass fagbeskrivelse	4
1.1.3	European Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET)	5
1.1.4	Bruk av mobilitetsverktøyene i Norge	5
1.2	Forutsetninger for å bruke ECVET i Norge	5
1.3	ECVET – Et verktøy for å godkjenne kompetanse	7
1.3.1	Mål med prosjektet	7
1.3.2	Aktuelle målgrupper og utvikling av modeller	7
2	Fra ECVET slik det er beskrevet i EU til ECVET slik det kan gi verdi i norsk sammenheng	8
2.1	EUs definisjoner og intensjoner med ECVET	8
2.2	Hvordan kan verktøyet brukes i en norsk kontekst?	9
2.2.1	Beskrivelse av enheter av læringsutbytte	9
2.2.2	Dokumentere, vurdere og godkjenne kompetanse	11
2.2.3	Forvaltning	12
2.2.4	Kan læringsutbytte uttrykkes som poeng i Norge?	13
2.3	Hørings spørsmål	14

3	Modell 1 - Å godkjenne læringsutbytte for ungdom i videregående opplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet	15
3.1	Beskrivelse av læringsutbytte	15
3.2	Dokumentere, vurdere og godkjenne læringsutbytte	16
3.3	Forvaltning av internasjonal mobilitet for ungdommer	17
3.4	Gjeldende rett	18
3.4.1	Særlig om godkjenning av videregående opplæring i utlandet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-16.....	18
3.5	Direktoratets vurdering av fordeler og ulemper	19
3.5.1	Ulemper ved bruk av verktøyet.....	19
3.5.2	Fordeler ved bruk av verktøyet	19
3.5.3	Synergi med andre mobilitetsverktøy?	20
3.5.4	Hindringer i norsk regelverk	20
3.6	Høringsspørsmål.....	20
4	Modell 2 – Å godkjenne læringsutbytte for voksne som ønsker en realkompetansevurdering ...	21
4.1	Beskrivelse av læringsutbytte	21
4.2	Dokumentere, vurdere og godkjenne læringsutbytte	22
4.4	Gjeldende rett	22
4.5	Utdanningsdirektoratets vurdering av fordeler og ulemper	23
4.6	Høringsspørsmål	24
5	Modell 3 – Å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring	24
5.1	Beskrivelse av læringsutbytte	25
5.2	Dokumentasjon, vurdering og godkjenning av læringsutbytte.....	25
5.3	Gjeldende rett	25
5.4	Utdanningsdirektoratets vurdering av fordeler og ulemper	26
5.4.1	Hindringer for bruk av verktøyet.....	26
5.4.2	Fordeler ved bruk av verktøyet	26
5.5	Høringsspørsmål.....	26
6	Oppsummering	27
6.1	Modell 1	27
6.2	Modell 2	27
6.3	Modell 3	28
	Ordliste over begreper brukt i høringsbrevet og høringsnotatet	29
	Litteraturliste	31

1 Innledning

Det europeiske samarbeidet om fag- og yrkesopplæring betegnes ofte som Københavnprosessen. Formålet med dette samarbeidet er å gjøre fag- og yrkesopplæringen mer attraktiv, øke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen og å gjøre sammenlikning av kompetanser mellom land enklere. I denne sammenheng har EU kommisjonen utviklet fire mobilitetsverktøy. Disse er Europass, European Qualification Framework (EQF), European Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET) og European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET). Norge har signert samtlige strategidokument¹ i Københavnprosessen og har innlemmet rekommandasjonene om EUs mobilitetsverktøy i EØS-avtalen

ECVET er et verktøy for dokumentasjon og vurdering av kompetanse for enkeltpersoner. Verktøyet kan bidra til at kompetanse lettere blir godkjent uavhengig av når og hvor kompetansen ble oppnådd.

I desember 2013 mottok Utdanningsdirektoratet et oppdragsbrev fra Kunnskapsdepartementet der vi ble bedt om å vurdere konsekvenser av, og utvikle modeller for en eventuell implementering av ECVET. Vi vil i dette dokumentet beskrive fordeler og ulemper ved å implementere ECVET som et verktøy for godkjenning av kompetanse på videregående nivå i Norge. For at verktøyet skal forstås i en norsk kontekst, har vi oversatt sentrale begreper i verktøyet til de begreper vi benytter i Kunnskapsløftet. Vi vil også kort omtale nasjonal status for EQF, EQAVET og Europass og hvorfor det er viktig å se mobilitetsverktøyene i sammenheng i arbeidet med godkjenning av kompetanse.

Dette høringsnotatet inneholder forslag til tre modeller for hvordan ECVET kan brukes i Norge. Modellene tar utgangspunkt i tre ulike målgrupper, og vi analyserer hvorvidt disse kan nyttiggjøre seg av ECVET som verktøy for å få godkjent sin kompetanse. Målgruppene er ungdom som tar deler av opplæringen i et annet land, voksne som ønsker realkompetansevurdering, og personer som ønsker godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Kapittel 1 handler om EUs mobilitetsverktøy og hvordan vi har innlemmet disse i det norske utdanningssystemet. Vi beskriver oppdraget fra Kunnskapsdepartementet der de ber oss om å vurdere konsekvenser av en implementering av ECVET i Norge. Kapittelet avsluttes med presentasjon av tre modeller for en mulig bruk av ECVET i Norge.

I kapittel 2 tar vi utgangspunkt i de såkalte «tekniske spesifikasjoner» i ECVET, utarbeidet av en EU-sammensatt arbeidsgruppe. De «tekniske spesifikasjonene» beskriver to prosesser knyttet til godkjenning av kompetanse, i tillegg til å beskrive hvordan prosessene kan forvaltes. Dette er:

1. Beskrivelse av enheter av læringsutbytte
2. Utvikle prosesser for å vurdere, dokumentere og godkjenne læringsutbytte

¹ Fra Københavnerklæringen (2002) til Bruggeerklæringen (fram mot 2020)

3. Forvaltning av prosessene

I kapittel 2 beskriver vi hvordan disse prosessene kan forstås og brukes i en norsk kontekst.

Kapittel 3, 4 og 5 tar for seg målgruppene og beskriver hvordan ECVET som verktøy kan brukes for hver gruppe. Videre beskriver vi hvilke hindringer som finnes i det norske lovverket for bruk av verktøyet. Kapitlene avsluttes med Utdanningsdirektoratets vurderinger av ECVET som verktøy i Norge, og høringsspørsmål.

1.1 EUs Københavnprosess og mobilitetsverktøy

Målet med EUs mobilitetsverktøy er at det skal bli enklere å vurdere kompetansen til enkeltpersoner uten at det skal være nødvendig å vite alt om andre lands læreplaner, vurderingsordninger.

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de ulike mobilitetsverktøyene i EU.

1.1.1 European Qualifications Framework (EQF)

Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF)² er et rammeverk som inndeler kvalifikasjoner i åtte nivåer og har som mål å gjøre det enklere å sammenlikne kvalifikasjoner på tvers av landegrenser. EU har oppfordret deltakende land til å utvikle egne nasjonale kvalifikasjonsrammeverk, for så å relatere nivåene i disse rammeverkene til tilsvarende EQF-nivå.

EQF beskriver forventet læringsutbytte på hvert kvalifikasjonsnivå. Læringsutbytte er definert som kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

De nasjonale kvalifikasjonsrammeverkene brukes for å fremstille en oversikt over, og sammenhengen i de ulike landenes formelle utdanningssystem. Alle land i EØS-området er nå i ferd med å etablere nasjonale kvalifikasjonsrammeverk. Hvert land velger selv hvor mange kvalifikasjonsnivå som best beskriver landets system.

Norges nasjonale kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)³ som ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet i 2011, har syv kvalifikasjonsnivå. I forbindelse med henvisningen ble det laget en rapport som ble lagt fram for EQF Advisory group i juni 2014. Rapporten ble godkjent og nivåene i NKR er dermed henvist til nivåene i EQF, og åpner for sammenligning med andre lands kvalifikasjoner. Et kvalifikasjonsrammeverk alene er for grovmasket til å ivareta alle forskjellene som finnes mellom kvalifikasjonene, de andre mobilitetsverktøyene vil derfor være egnet til å bidra med utfyllende informasjon.

1.1.2 Europass fagbeskrivelse

Europass fagbeskrivelser⁴ er ett av fem ulike dokumenter som kan bidra til at kvalifikasjoner kunnskaper og ferdigheter blir bedre forstått i Europa.⁵

² [EQF](#)

³ [NKR](#)

⁴ [Europass fagbeskrivelse](#)

⁵ [De 5 Europass dokumentene](#)

Europass fagbeskrivelse gir en kortfattet forklaring på innholdet i et fagbrev, svennebrev eller vitnemål for yrkesfaglig utdanning, og gjør det slik enklere for norske arbeidsgivere å forstå andre europeiske kompetansebevis (vitnemål, fagbrev, svennebrev, sertifikater og annen dokumentasjon).

Europass fagbeskrivelse gir en beskrivelse av sluttkompetansen til samtlige yrkesfag, og kan brukes både nasjonalt og internasjonalt. Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) er nasjonalt referansepunkt for Europass i Norge.

Europass mobilitet og Europass språkpass er også viktig for personer som skal dokumentere kompetanse oppnådd i andre land.

1.1.3 European Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET)

Hensikten i EQAVET⁶ er å støtte og inspirere deltakende land til å fremme og måle kvalitetsutvikling via en felles referanseramme. EQAVET fremmer ikke et spesifikt system, men gir noen felles prinsipper og indikatorer med formål om å fremme kvalitet i de eksisterende opplæringssystemene i Europa. EQAVET fremmer kvalitetsutvikling gjennom et firedelt kvalitetshjul: planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling. I tillegg defineres ti indikatorer og beskrivelser for å utvikle kvaliteten, blant annet opplæringens relevans for arbeidslivet og de ulike lands strategier for å identifisere opplæringsbehov i arbeidsmarkedet. EQAVET kan bidra til en mer enhetlig forståelse av kvalitetsutvikling.

1.1.4 Bruk av mobilitetsverktøyene i Norge

Mobilitetsverktøyene skal gjøre det lettere for ansvarlig myndighet å godkjenne kompetanse for målgruppene vi har identifisert gjennom å skape tillitt til kompetanse oppnådd på ulike læringsarenaer både nasjonalt og internasjonalt.. Eksempelvis for ungdom som tar deler av opplæringen i et annet land er særlig Europass som dokumentasjonssystem for kompetanse viktig. ECVET kan bidra til gode samarbeidsrutiner mellom land og kan gi økt trygghet for ungdommer som ønsker opplæring i Europa.

For personer som ønsker godkjenning av utenlandsk utdanning kan synergieffektene av mobilitetsverktøyene bli viktig. EU landenes nasjonale kvalifikasjonsrammeverk kan fortelle oss på hvilket nivå kvalifikasjonen er. Europass fagbeskrivelse beskriver sluttkompetansen til ulike fag innen fag- og yrkesopplæring i Europa. ECVETs prosesser for godkjenning av kompetanse for de tre målgruppene vil bli beskrevet videre i kapittel 3, 4 og 5.

1.2 Forutsetninger for å bruke ECVET i Norge

EU-kommisjonen beskriver en rekke forutsetninger som medlemslandene må tilfredsstille for å kunne nyttiggjøre seg ECVET. Dette kapittelet omhandler hvilke av disse forutsetningene vi tilfredsstiller i Norge.

I følge EU kommisjonen må følgende forutsetninger være på plass for en implementering av ECVET:

1. Et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk med læringsutbyttebeskrivelser.

⁶ [EQAVET](#)

2. Læreplaner som beskriver forventet kompetanse
 3. Et system for realkompetansevurdering.
 4. At alle interessenter er involvert.
 5. Et regelverk som støtter opp om forutsetningene nevnt over.
 6. En metode for å beskrive enheter av læringsutbytte .
 7. En klar forståelse av merverdien av å bruke et verktøy for godkjenning av kompetanse.
 8. En strategi for kommunikasjon og informasjon.
1. Et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) som beskriver hele vårt formelle utdanningssystem i form av læringsutbyttebeskrivelser, ble fastsatt i desember 2011 og henvist til EQF i juni 2014. Departementet tar sikte på å lage en egen forskrift for det overordnede nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Det foreligger tilstrekkelig hjemmel i alle utdanningslovene. Det er derfor ikke nødvendig å etablere et felles hjemmelsgrunnlag for NKR i form av en egen lov. Sektorlovene gir tilstrekkelig hjemmel for å gi en separat forskrift om det overordnede nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.
 2. I Norge ble prinsippet om kompetansebaserte læreplaner innført med Kunnskapsløftet i 2006. Alle læreplanene i Kunnskapsløftet har kompetansemål som beskriver læringsutbytte, det vil si den kompetansen en forventer at en elev/lærling skal ha ved endt opplæring. Dette er i tråd med EUs krav for sammenligning av kompetanse ved bruk av de ulike mobilitetsverktøyene beskrevet ovenfor.
 3. Voksnes rett til realkompetansevurdering i videregående opplæring er hjemlet i opplæringsloven § 4A-3 Det er utviklet nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering⁷ jamfør kapittel 4.
 4. Kapittel 12 i opplæringsloven gir partene i arbeidslivet innflytelse på styringen av fagopplæringen. Norge har strukturer på plass både på nasjonalt og regionalt nivå gjennom Samarbeidsrådet for fag- og yrkesopplæring (SRY), de faglige rådene for hvert utdanningsprogram og yrkesopplæringsnemndene i fylkeskommunene.
 5. Forankring av forutsetningene i norsk regelverk er beskrevet i punkt 1-4 ovenfor.

Beskrivelsen over viser at Norge tilfredsstiller flere av de forutsetninger som EU har beskrevet. Når det gjelder de tre siste forutsetningene tilfredsstiller ikke Norge disse fullt ut i dag. I dette høringsnotatet beskriver vi hvordan «enheter av læringsutbytte» kan forstås og brukes i en norsk kontekst, jamfør kapittel 2.

På bakgrunn av dette høringsnotatet vil direktoratet på et senere tidspunkt vurdere om det skal utvikles en strategi for kommunikasjon og informasjon til aktuelle målgrupper. Dette vil avhenge av resultatet av høringsrunden.

⁷ [Nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering](#)

1.3 ECVET – Et verktøy for å godkjenne kompetanse

1.3.1 Mål med prosjektet

I dette delkapittelet beskriver vi oppdragsbrevet fra Kunnskapsdepartementet

Utdanningsdirektoratet skal vurdere om bruk av ECVET som et verktøy for å godkjenne kompetanse vil gjøre det lettere å overføre og anerkjenne enkeltpersoners læringsutbytte uavhengig av hvor og hvordan læringsutbyttet er oppnådd.

I oppdragsbrevet ber Kunnskapsdepartementet Utdanningsdirektoratet om å:

1. Beskrive hvilke forutsetninger som må være tilstede for å kunne implementere ECVET som et verktøy for å godkjenne av kompetanse i Norge. (Dette har vi gjort i kap 2.1)
2. Beskrive fordeler og ulemper ved innføring av et slikt verktøy.
3. Analysere merverdi for Norge.
4. Synliggjøre eventuelle hindringer for innføring av verktøyet.
5. Vurdere behov for endringer i opplæringsloven med forskrifter.
6. Utforme forslag til modeller for implementering av ECVET i Norge og sende de på offisiell høring.
7. Foreslå egnete modeller på bakgrunn av høringen.
8. Utforme en strategi for implementering i samarbeid med aktuelle parter etter høring.

1.3.2 Aktuelle målgrupper og utvikling av modeller

I dette delkapittelet beskrives målgruppene som kan ha behov for å få anerkjent kompetanse.

Vi har vurdert det slik at det er tre målgrupper som har behov for å få sin kompetanse godkjent:

1. Elever og lærlinger som tar deler av sin utdanning i utlandet
2. Voksne som ønsker realkompetansevurdering
3. Personer som ønsker godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Vi vil også analysere synergieffekter mellom EU-verktøyene, og vise hvordan disse vil variere fra målgruppe til målgruppe.

Målgruppene er valgt fordi de representerer personer som bygger opp kompetanse på andre måter enn gjennom det norske utdanningssystemet. Norge har et godt utviklet fag- og yrkesopplæringssystem med kompetansebaserte læreplaner, vurderingsordninger og forvaltningsinstanser. Men læring skjer også på andre arenaer. Norge mangler kvalifiserte fagarbeidere på mange områder, og det er derfor et behov for å se på hvordan vi kan utnytte allerede oppnådd kompetanse, og samtidig sikre kvaliteten i fagopplæringen når opplæring skjer på andre arenaer. På bakgrunn av dette vil vi vurdere om ECVET som verktøy kan gi merverdi for disse gruppene.

2 Fra ECVET slik det er beskrevet i EU til ECVET slik det kan gi verdi i norsk sammenheng

Dette kapitlet beskriver vi EUs definisjoner og intensjonene med ECVET som verktøy. Deretter beskriver vi hvordan verktøyet kan brukes i en norsk kontekst, og vi gir en kort vurdering av eventuell merverdi. En nærmere vurdering av fordeler og ulemper med verktøyet foretas når vi gjennomgår de enkelte modellene i kapittel 3, 4 og 5.

2.1 EUs definisjoner og intensjoner med ECVET

ECVET som mobilitetsverktøy har som mål å godkjenne enkeltpersoners kompetanse, uavhengig av hvor og over hvor lang tid de har oppnådd kompetansen. I Europa er det et stort antall diplomer, grader, sertifikater og fag- og svennebrev innen yrkesrettet utdanning. Det er vanskelig å sammenligne læreplaner og vurderingsordninger, og ansvaret for yrkesrettet opplæring er plassert hos høyst forskjellige organer.

I startfasen med arbeidet etablerte EU-kommisjonen en arbeidsgruppe som utarbeidet en rapport som skulle danne grunnlaget for arbeid med ECVET i de forskjellige landene. Vi har lagt til grunn denne tekniske rapporten i vårt arbeid med ECVET, og referer i det følgende til rapporten som ECVET - Tekniske spesifikasjoner⁸.

I ECVET- Tekniske spesifikasjoner defineres ECVET som et verktøy som gjør det mulig å dokumentere, vurdere og godkjenne deler av en kompetanse på tvers av landegrenser og læringsarenaer. Denne prosessen starter med en Intensjonsavtale (MOU – Memorandum of understanding) mellom kompetente myndigheter om for eksempel mobilitet av elever og lærlinger eller annen avtale om opplæring. En «kompetent myndighet» er et organ med myndighet til å beskrive læringsutbytter, vurdere disse og utstede dokumentasjon. I Norge er fylkeskommunene og skolene en kompetent myndighet. Dersom to kompetente myndigheter gjør en avtale om utveksling eller et opplæringsløp blir disse enige om en læringsavtale (LA – Learning agreement). Læringsavtalen inneholder læringsutbyttebeskrivelser som det skal gis opplæring i og kriterier for vurdering. Eksempler på bruk av MOU og LA er beskrevet i kapittel 3. Dersom en elev/lærling tar opplæringen i utlandet vurderes og dokumenteres læringsutbytte av lærer/instruktør i det landet hvor eleven/lærlingen har fått opplæringen.

Avtalene kan også brukes mellom fylkeskommuner og tilbydere for å sikre at voksne som har blitt realkompetansevurdert eller har fått godkjent deler av en utenlandsk fagutdanning får relevant opplæring opp mot bestått videregående opplæring.

Forutsetningene er som nevnt i kapittel 2.1 at Norge har et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk med læringsutbyttebeskrivelser, læreplaner som beskriver forventet kompetanse og et system for realkompetansevurdering.

Dette vil vi beskrive nærmere i kapittel 4 og 5.

⁸ Europeisk kredittoverføringssystem for yrkesrettet utdanning og opplæring (ECVET). Tekniske spesifikasjoner (Rapport fra den tekniske arbeidsgruppen for kredittoverføring)(2005). Den europeiske kommisjon, Generaldirektoratet for utdanning og kultur, Brussel, EAC/A3/MAR,s. 4

ECVET – tekniske spesifikasjoner opererer med begrepene kreditering og akkumulering av læringsutbytte. Disse begrepene defineres som følger:

- Å kreditere et læringsutbytte betyr at en elev eller lærling har fått en sluttvurdering i form av en karakter for et læringsutbytte.
- Å akkumulere et læringsutbytte innebærer å gradvis erverve seg kvalifikasjoner gjennom suksessive sluttvurderinger.

Begrepene defineres nærmere i ordlisten på side 27.

I norsk fag- og yrkesopplæring kan man akkumulere læringsutbytte som er likeverdig med fellesfagene, programfagene på Vg2, prosjekt til fordypning og fag-svenneprøven. I mange tilfeller har våre definerte målgrupper behov for å få godkjent deler av læringsutbytte på Vg3 nivå.

2.2 Hvordan kan verktøyet brukes i en norsk kontekst?

Vi har i kapittel 1.3.2 beskrevet tre målgrupper i Norge som kan ha behov for å få godkjent kompetanse; elever og lærlinger som tar deler av sin utdanning i utlandet, voksne som ønsker realkompetanse og personer som ønsker godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Vi vil i det følgende beskrive hvordan ECVET kan forstås og brukes som verktøy i Norge. Vi beskriver en modell for hver målgruppe, og vi tar utgangspunkt i de prosesser som beskrives i rapporten fra EU – ECVET Tekniske spesifikasjoner, som er:

1. Beskrivelse av enheter av læringsutbytte
2. Dokumentasjon, vurdering, og godkjenning av læringsutbytte
3. Forvaltning av prosessene i 1 og 2.

Tilnærmingen til verktøyet må nødvendigvis variere mellom målgruppene.

2.2.1 Beskrivelse av enheter av læringsutbytte

Om beskrivelse av læringsutbytte sier ECVET tekniske spesifikasjoner: (direkte oversatt)

«ECVET er et verktøy som gjør det mulig å dele en kvalifikasjon inn i enheter og delmål som en person kan få godkjent på tvers av landegrensene og læringsarenaer. Hver enhet skal være kompetansebasert og beskrives i læringsutbytter. En enhet består av ett sett kunnskaper, ferdigheter og kompetanse sett i relasjon til en yrkesprofil og/eller et fremtidig fagfelt.»

En kvalifikasjon i norsk kontekst er i denne sammenheng fag- og svennebrev. Norsk fag- og yrkesopplæring er normalt 4 års opplæring hvorav de 2 siste årene er henholdsvis opplæring i bedrift og verdiskaping. Våre målgrupper kjennetegnes ved at de har oppnådd kompetanse på andre arenaer enn gjennom det norske utdanningssystemet. ECVET kan bidra til at disse får godkjent den kompetansen de faktisk har innenfor rammen av læreplanene i Kunnskapsløftet. Denne prosessen vil vi videre omtale som godkjenning av enheter av læringsutbytte. Godkjenningen kan også gi retning til behovet for videre opplæring mot fag- svennebrev. Dette betyr at en lærling kan få deler av sin opplæring i bedrift i utlandet godkjent, og at det på forhånd avtales hvilke deler av læreplanen i vg3 opplæringen i utlandet skal dekke.

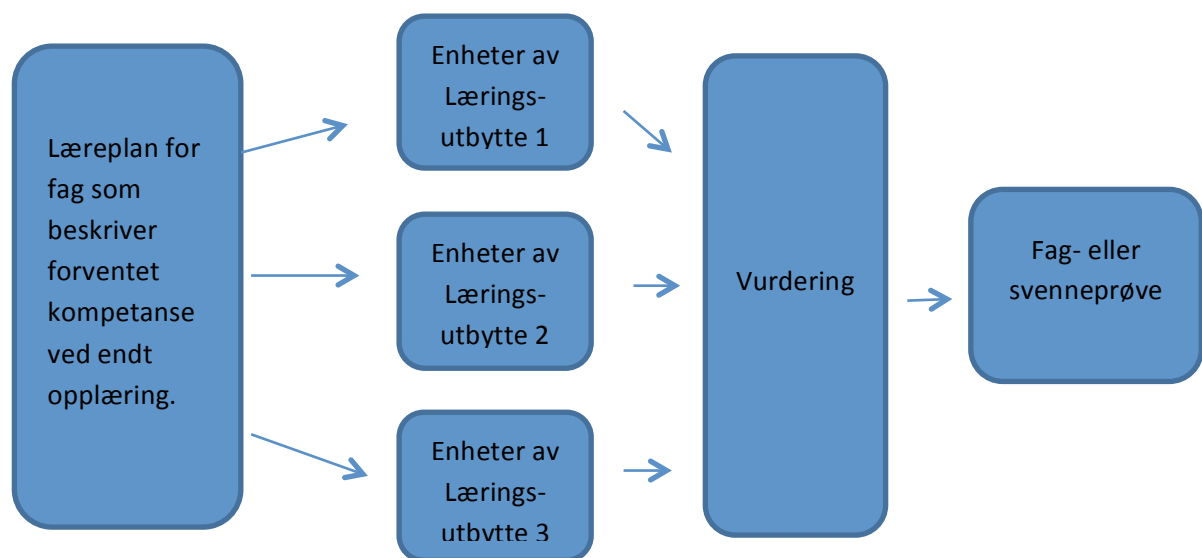
For å forstå hvordan kompetansemålene kan nås ved for eksempel et utenlandsopphold, kan man beskrive enten:

1. nøkkelaktiviteter og/eller kompetanseområder innenfor en virksomhet.
2. produkter og tjenester som leveres av en virksomhet.⁹

Felles for tilnærmingmåtene er at de skal ta utgangspunkt i yrkesutøvelsen ved beskrivelse av læringsutbytte. Dette gjelder også for målgruppen voksne som ønsker å få en realkompetansevurdering. I nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring¹⁰ side 9, står det at dersom den voksne ber om en vurdering av yrkeskompetanse, så skal realkompetansevurderingen gjennomføres med utgangspunkt i læreplanene for Vg3. Læreplanene for Vg3 opplæring i bedrift beskriver den kompetansen en forventer at lærlinger har når læretiden er ferdig og yrkesutøvelsen kan starte.

Modellen under illustrerer hvordan utgangspunktet for læringsutbyttebeskrivelsen er læreplan for fag som beskriver den kompetansen det forventes en person skal ha ved endt fagopplæring i Norge. Avhengig av fag eller målgruppe, kan læringsutbytte være basert på nøkkelaktiviteter / kompetanseområder eller produkter og tjenester som blir levert. Når enkeltpersoner har fått vurdert og dokumentert sin kompetanse med utgangspunkt i en læringsutbyttebeskrivelse, kan personen fortsette opplæringsløpet eller gå opp til fag- eller svenneprøve.

Figur 2 Læringsutbyttebeskrivelser i Kunnskapsløftet

⁹ ECVET tekniske spesifikasjoner sier at læringsutbytte består av ett sett kunnskaper, ferdigheter og kompetanse sett i relasjon til en yrkesprofil. EU-kommisjonens veiledning, Getting to know ECVET better – Questions and answers (2009) og følgeforskning fra European Center for the Development of Vocational Education (CEDEFOP) beskriver disse to tilnærminger for beskrivelse av læringsutbytte i ECVET-sammenheng

¹⁰ [Nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring](#)

Eksempler på de ulike tilnæringsmåtene vil vi presentere i beskrivelsen av de tre modellene i kapittel 3, 4 og 5.

2.2.2 Dokumentere, vurdere og godkjenne kompetanse

Om beskrivelse av vurdering og godkjenning av kompetanse sier ECVET tekniske spesifikasjoner: (direkte oversatt)

«Enheter godkjennes etter vurdering av læringsutbyttene (på grunnlag av forventet tilegnelse av kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.) Resultatet av vurderingen må være i overensstemmelse med kravene i kvalifikasjonen en person søker å få, og i samsvar med reglene og avtalte nasjonale bestemmelser for vurdering av læringsutbytte.

.¹¹»

Den andre delen av ECVET verktøyet er dokumentasjon, vurdering og godkjenning av kompetanse.

Kreditering og akkumulering av læringsutbytte slik det er beskrevet av ECVET tekniske spesifikasjoner er ikke mulig i Norge fordi det norske utdanningssystemet ikke gir sluttvurdering mellom Vg2 nivå og fag- eller svenneprøve. Det vil allikevel være mulig å få dokumentert og vurdert deler av opplæringen frem mot full kvalifikasjon (fag-svennebrev). I Norge er dette underveisvurdering.

Eksemplet under, hentet fra Tyskland, viser hvordan en kandidat får godkjent sin kompetanse fra et utvekslingsopphold som del av et helhetlig opplæringsløp i hjemlandet. Den tyske dualmodellen åpner heller ikke for sluttvurdering av enheter av læringsutbytte før avsluttende eksamen / fagprøve. Kandidaten får likevel vurdert sin opplæring i utlandet opp mot opplæringen i hjemlandet, og han slipper å gjenta opplæring om samme tema.

Å godkjenne en enhet av læringsutbytte gjennom underveisvurdering fra utlandet.

Martin, en tysk kokkeelev tar del i et mobilitetsprosjekt i Belgia. Siden kokker er opplært i dualsystemet i Tyskland har tilbyderne i Tyskland og Belgia avtalt på forhånd at Martin vil få to ukers opplæring i hvordan jobbe med fersk fisk, blåskjell og skjell. Martin ble vurdert i den belgiske yrkesskolen og bestod enheten. Læretiden i Belgia er anerkjent i Tyskland med hensyn til to aspekter: For det første, den tiden Martin tilbrakte i Belgia er en del av hans totale opplæringstilbud og trenger ikke å bli gjentatt. For det andre har vurderingen han har fått i Belgia en formativ rolle. Selv om Martin ikke kan akkumulere enheter av læringsutbytte, vil hans lærere og instruktører i Tyskland ta hans læring i betraktning. Innholdet i Martins mobilitetsperiode ble avklart på forhånd, og sammen med vurderingen fra Belgia, har Martins lærer/instruktør en god forståelse av hva han gjorde og oppnådde i utlandet. Derfor, når «arbeider med fersk fisk og blåskjell» kommer opp som del av opplæringen i Tyskland, vet de at Martin kan enten utføre arbeid på et høyere nivå, eller hoppe over den delen av opplæringen og bruke tid på noe annet.¹²

¹¹ ECVET tekniske spesifikasjoner side 7, 11 og 13

Eksempelet viser at personen har fått dokumentert og godkjent kompetanse i mobilitetsperioden, og at et opphold i utlandet er en del av personens totale opplæringsløp. Dette vil være mulig også i en norsk kontekst.

2.2.3 Forvaltning

Om forvaltning av ECVET sier tekniske spesifikasjoner: (Direkte oversatt)

«Definisjonen og beskrivelsen av læringsutbytte uttrykt som kunnskaper, ferdigheter og kompetanse, og organiseringen av enheten må gjøres på nasjonalt nivå av den kompetente myndigheten ansvarlig for den relevante kvalifikasjonen og gjennomføringen av denne.»¹³

Forvaltning handler om å identifisere hvilke aktører som har et ansvar for opplæringen og å utvikle bærekraftige avtaler og prosedyrer for å organisere et opplæringsløp der flere aktører er involvert.

Ansvar for opplæring innenfor fag- og yrkesopplæring er forvaltet forskjellig i de ulike europeiske landene. EU opererer i den forbindelse med begrepet «kompetent myndighet». En kompetent myndighet er ansvarlig for utvikling av læringsutbyttebeskrivelser, har myndighet til å vurdere læringsutbytte og kvalifikasjoner og kan utstede dokumentasjon som vitnemål og fag-/svennebrev.

Kompetent myndighet for de ulike målgruppene:

Målgruppe 1: For ungdom som ønsker å ta deler av sin opplæring i utlandet er kompetent myndighet fylkeskommunene og skolene som sender elever / lærlinger til en skole / bedrift i utlandet

Målgruppe 2: For voksne som ønsker realkompetansevurdering vil fylkeskommunen være den kompetente myndigheten.

Målgruppe 3: For personer som ønsker å få godkjent utenlandsk utdanning, finnes det i dag ikke en kompetent myndighet i Norge med ansvar for dette, med unntak av de regulerte yrkene.¹⁴

Gjennom ECVET har EU-Kommisjonen utviklet to avtaler som kan bidra til å sikre forvaltningen. Dette er en intensjonsavtale kalt Memorandum of Understanding (MoU) og en opplæringsavtale kalt Learning Agreement (LA). Avtalene er særlig utviklet for å organisere utvekslingsopphold av elever eller lærlinger i et annet land, men kan også brukes som

¹² Eksemplet er oversatt og hentet fra «Background document on the benefits of ECVET.» Dokumentet er utarbeidet av ECVET user group og nasjonale eksperter som en ressurs for å fremme ECVET blant interessenter, og er videresendt som et internt dokument til å ta i bruk som en del av implementeringen av ECVET i de forskjellige landene. Den er ikke publisert på noen nettside.

¹³ ECVET tekniske spesifikasjoner side 9

¹⁴ Utdanningsdirektoratet har fått et oppdrag fra Kunnskapsdepartementet der de ber oss om å utrede og anbefale ordning for godkjenning av utenlandsk fagutdanning (Oppdragsbrev 10-14)

grunnlag for intensjonsavtaler og opplæringsavtaler mellom kompetente myndigheter som har ansvar for prosesser knyttet til realkompetansevurdering.

Intensjonsavtalen signeres av to kompetente myndigheter. Dette er aktører som har et overordnet ansvar for opplæringen. I intensjonsavtalen legges de overordnede rammene for opplæringen, for eksempel et utvekslingsopphold.

Opplæringsavtalen er en individuell avtale som legger de konkrete føringene for opplæringen, og signeres eksempelvis av to lærebedrifter. Avtalen inkluderer en beskrivelse av forventet kompetanseoppnåelse og vurderingskriterier for opplæringen. Avtalen kan anvende nøkkelaktiviteter og/ eller kompetanseområder eller være produkt- og tjenesteorientert, jamfør kapittel 2.2.1. Slik avklares innhold, og en avtale om vurderingsordning sikrer kvaliteten i opplæringen før opplæringen gjennomføres. I forvaltningen vil dette være kjent som et forhåndstilsagn, og sikrer at vurderingene av læringsutbyttet blir godkjent.

2.2.4 Kan læringsutbytte uttrykkes som poeng i Norge?

Om ECVET poeng sier tekniske spesifikasjoner:

«En kvalifikasjon og hver enhet kan være representert av et bestemt antall ECVET poeng. ECVET poeng supplerer enhetene eller delmålene. De uttrykker læringsutbyttets volum i hver enhet og gir informasjon om den relative vekten til enhetene som en kvalifikasjon består av. I EUs konvensjon står det at 60 ECVET-poeng tilsvarer ett år med opplæring.¹⁵»

I Norge følger yrkesfagene i hovedsak et fireårig løp, hvor tre av årene er definert som opplæring og det siste året som verdiskaping. I en 2+2 modell, vil opplæring og verdiskaping i stor grad være integrert i løpet av den toårige læretiden. De fleste lærlingene vil bruke mest tid på opplæring i begynnelsen og mindre tid på verdiskaping, mens dette vil snu i løpet av læretiden. En fullført yrkesfaglig opplæring etter denne modellen ville derfor tilsvare 180 ECVET-poeng, for 3 års opplæring.

Utover å referere ECVET-poeng til antall år med opplæring, kan poengene også relateres til deler av en kvalifikasjon. Innenfor både fagskolene og høyere utdanning gis det poeng til emner basert på den relative vekten emnet har i arbeidsbelastning for studentene og læringsutbytte for utdanningen. For skoledelen av fagopplæringen i Norge kan poeng slik relateres til fellesfag, programfag og prosjekt til fordypning. Disse fagene innehar en sluttvurdering med definerte krav til læringsutbytte for elevene. I lærefagene på Vg3-nivå er det ingen sluttvurdering før fag-/svenneprøven. Ut i fra måten vi tenker oss inndelingen i enheter for læringsutbytte som en fleksibel ordning som tilpasses den enkelte, og hva den mottakende institusjonen kan tilby av opplæring, kan vi ikke se at ECVET-poeng verken forenkler eller utgjør noen merverdi i en norsk kontekst. For fylkeskommunene som sender

¹⁵ ECVET tekniske spesifikasjoner side 13

personer på utveksling, og har ansvar for at voksne blir realkompetansevurdert, vil det tvert imot bare komplisere ordningen å måtte sette ECVET-poeng på hvert oppnådd læringsutbytte.

I en norsk kontekst kan derimot merverdien av å definere poeng til antall år være å synliggjøre at enkelte opplæringsløp varer lengre enn fire år. Slik vil for eksempel fullført opplæring innen flyfagene kunne tilsvare 210 ECVET poeng fordi opplæringen varer i et halvt år lengre enn normalmodellen.

Videre kan poengfesting av antall år være en fordel for nordmenn som søker jobb i et annet europeisk land, og som har behov for å få anerkjent sin kompetanse oppnådd i Norge. Antall poeng for hele opplæringsløpet vil kunne uttrykkes i Europass fagbeskrivelser, sammen med informasjon om hvilket EQF-nivå kvalifikasjonen er plassert på. Slik vil den utenlandske arbeidsgiveren eller en kompetent institusjon få et bilde av norsk fag- og yrkesopplæring. Imidlertid forteller poengene i seg selv lite om hvilken kompetanse en person har. EUs konvensjon om at 60 ECVET-poeng tilsvarer ett år med opplæring, er relativt enkelt å konvertere til antall år med opplæring for enkeltpersoner uten at dette står oppført i Europass. Samtidig er forutsetningen at alle land poengberegner sine fagopplæringssystem, noe de færreste i dag har gjort. Derfor er merverdien av å poengfeste opplæringen uklart. Vi vil på bakgrunn av dette ikke inkludere bruk av ECVET poeng i omtalen av de tre modellene.

Når vi nå gjennomgår våre tre modeller, vil vi vurdere fordeler og ulemper ved eventuell bruk av ECVET som verktøy i Norge. Til slutt vil vi på bakgrunn av disse vurderingene omtale i hvilken grad vi ser merverdi av ECVET i en norsk kontekst.

2.3 Høringsspørsmål

Med utgangspunkt i beskrivelsen av ECVET som verktøy for å godkjenne kompetanse:

1. Vil ECVET slik det er beskrevet i kapittel 2 være et egnet verktøy for nasjonal og internasjonal mobilitet?
2. Vil ECVET bidra til å forenkle arbeidet med å godkjenne og overføre kompetanse mellom ulike læringsmiljøer og bransjer?
 - a. hvilke muligheter og utfordringer vil det gi å dele læringsutbytte i enheter?
 - b. Er det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i yrkesutøvelsen i form av nøkkelaktiviteter og/ eller kompetanseområder og/eller produkt og tjenester når vi skal godkjenne kompetanse?
 - c. Vil denne tilnærmingen innebære store endringer i forhold til dagens lokale arbeid med læreplaner?
3. Vil en eventuell innføring av ECVET medføre behov for hjelpemidler til iverksetting? I så fall, hvilke hjelpemidler? Hvilke tiltak må iverksettes av de ulike partene (f.eks. KD, UDIR, SIU, Fylkeskommuner, Partene i arbeidslivet mm.) for at godkjenning av læringsutbytte ved bruk av ECVET som verktøy får tillit i arbeidslivet?
4. Hvordan kan Fylkeskommunene, skolene, opplæringskontorene, bedriftene og andre aktører jobbe med ECVET for at flest mulig skal ta det i bruk?

3 Modell 1 - Å godkjenne læringsutbytte for ungdom i videregående opplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet

I dette kapittelet beskriver vi en modell der målgruppen er ungdom i videregående opplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet.

I arbeidet med dette oppdraget har vi fulgt et utvekslingsprogram Akershus fylkeskommune gjennomførte med lærlinger i helsearbeiderfaget og betongfaget høsten 2013. Læringene i helsearbeiderfaget fikk 13 ukers opplæring i Hellas, og lærlingene i betongarbeiderfaget fikk 13 ukers opplæring i Tyskland. Fylkeskommunen benyttet ECVET-verktøyet i alle deler av gjennomføringen av utvekslingen for lærlingene. Formålet har vært å anerkjenne kompetansen lærlingene har opparbeidet seg i løpet av utvekslingsoppholdet, og at dette blir sett i sammenheng med lærlingens totale opplæringsløp.

3.1 Beskrivelse av læringsutbytte

I arbeidet med å beskrive læringsutbytte ved utveksling har mottakerbedriften beskrevet arbeidsoppgaver lærlingene skal jobbe med i mottakerlandet. Denne beskrivelsen var utgangspunktet for fylkeskommunens arbeid med å beskrive det læringsutbyttet lærlingene skulle oppnå i løpet av utvekslingsperioden, i lys av kompetansemålene i læreplanene på vg3. Læringsutbytte var i dette tilfelle basert på en produkt- og tjenestetilnærming, og referansen var kompetansemålene i de nasjonale læreplanene for henholdsvis Vg3 betongfaget og Vg3 helsearbeiderfaget.

Tabell 2 viser utdrag fra læringsavtalen til lærlingene i betongfaget der forventet læringsutbytte er beskrevet og hvilke aktiviteter lærlingene må delta i for å nå dette:

Tabell 2

Description of the learning outcomes (LO) to be achieved during Mobility
Title of unit(s) of learning outcomes/ parts of units to be acquired (incl. ECVET points) Performing concrete work in a multicultural construction site.
Specific learning outcomes to be acquired LO1: Is able to produce pre-fabricated and built-in-place concrete structures for buildings and construction sites
LO2: Is able to work under supervision in an international environment following local regulation
Summary of the learning activities necessary to acquire the expected learning outcomes (for instance, information on locations of learning, tasks to be completed and/or courses to be attended):
- Language course (German) - Work in a construction site in Germany within a team of concrete workers from Germany and other European countries - Cutting, bending, and binding concrete steel bars - Set in the reinforcement with distance holders - Reinforced concrete Works

- Waterproofing - Floor screed work - Cleaning and blasting treatment

Læringsavtalen sikrer forutsigbarhet for lærlingene. Læringsavtalen skal inneholde mål for opplæringen i vertsbedriften i henhold til læreplan for fag i Kunnskapsløftet. Hvordan oppgavene skal løses og hvilken kompetanse som kreves, skal også være kjent for eleven eller lærlingen som reiser til et annet land for å ta deler av opplæringen sin i lærefaget der. Alle elever/lærlinger som tar deler av sin fagopplæring i utlandet får dokumentert dette i et Europass mobilitetsbevis.

3.2 Dokumentere, vurdere og godkjenne læringsutbytte

Da Akershus fylkeskommune gjennomførte utvekslingen med lærlinger i helsearbeiderfaget og betongfaget, brukte de Learning Agreement (LA) altså læringsavtalen for å planlegge opplæringen. Gode prosesser og rutiner mellom lærlingen og instruktøren i mottakerbedriften og avsenderbedriften i Norge er viktige komponenter i læringsavtalen. Det skal være kjent for lærlingen hva som er målet for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen av hennes eller hans kompetanse. Målet for opplæringen i utlandet er definert i kompetansemålene i den aktuelle læreplanen, og en god vurderingsprosess forutsetter at vurderingskriteriene er kjente og forutsigbare.

Tabell 3 viser utdrag fra læringsavtalen til betongfaglærlingene som omhandler vurdering, dokumentasjon og godkjenning av læringsutbytte.

Tabell 3

Assessment and documentation
Who will assess the learner's performance? The hosting company will designate a skilled worker who will assess the performance.
How and when will the learning outcomes be assessed and documented? - The trainee would be assessed continuously on the building site. - The progress of the trainee's performance will be documented three weeks after the start of the traineeship and at the end of the traineeship . - The assessment basis will be the German standards in concrete work: quality of the work, work performance, conformity to regulation.
Who will record the results of the assessment in the learner's transcript of record? The hosting organisation
Recognition
Who will recognise the learning outcomes achieved abroad? Akershus county council
How will recognition be conducted? Akershus county council will issue a statement certifying that the placement is fully recognized and integrated in the in-company training of the apprentice

3.3 Forvaltning av internasjonal mobilitet for ungdommer

Gjennom EUs nye Erasmus+ program, kan elever og lærlinger ta deler av sin fagopplæring i utlandet. Elever kan følge opplæringen ved en godkjent yrkesfagsskole og/eller ha praksis i bedrift, mens lærlinger kan utplasseres i en relevant bedrift i de 28 EU-landene, de tre EØS-landene samt Sveits, Makedonia og Tyrkia. Oppholdet kan være fra 2 uker til 12 måneder.

Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) forvalter finansieringsordningen for Erasmus+. SIU har også oppgaver knyttet til informasjon om mulighet for utveksling. Mandat for disse oppgavene er gitt av Kunnskapsdepartementet. Fylkeskommunene har ansvar for den praktiske tilretteleggingen av utvekslinger.

Som beskrevet i dette kapittelet er det ved internasjonal mobilitet utviklet en europeisk intensjonsavtale og en læringsavtale. Da Akershus fylkeskommune gjennomførte utvekslingsopphold for sine lærlinger etter ECVET-prinsipper brukte de disse dokumentene for å planlegge utvekslingen som vist i eksemplene i tabell 2 og 3.

Intensjonsavtalen sikrer samarbeid mellom Norge og mottakerland. Det er fylkeskommunen som skoleeier som kan inngå en intensjonsavtale med en tilsvarende institusjon i et annet EU-land. For eksempel kan det tyske handelskammeret, som en bransjeorganisasjon, ha forvaltningsmyndighet i vertslandet Tyskland. Etter at intensjonsavtalen er signert, kan en inngå en læringsavtale. Læringsavtalen signeres mellom lærebedrift eller opplæringskontor i Norge og lærebedrift i vertslandet.

Tabell 4 viser utdrag fra intensjonsavtalen Akershus Fylkeskommune skrev med Bildungsverein Bautechnik før betongfaglærlingene startet sitt mobilitetsopphold.

Tabell 4

1 Objectives of the Memorandum of Understanding	
The Memorandum of Understanding forms the framework for cooperation between the competent institutions . It aims to establish mutual trust between the partners . In the Memorandum of Understanding it is explicitly stated that the partner organisations mutually accept their respective criteria and procedures for quality assurance, assessment , validation and recognition of knowledge, skills and competence for the purpose of transferring credit.	
4 Competent institutions with regard to ECVET technical specifications	
Functions – Who is responsible for:	
Identifying the unit(s) of learning outcomes suitable for mobility	Akershus fylkeskommune
Delivering the education and training programme/learning activities preparing for the unit(s) of learning outcomes addressed by the mobility	Bildungsverein Bautechnik
Assessing whether the learner(s) has (have) achieved the expected learning outcomes	Bildungsverein Bautechnik
Validating and recognising learners ' credit on their return to the home institution	Akershus fylkeskommune

3.4 Gjeldende rett

Offentlig videregående opplæring i Norge skal være i samsvar med opplæringsloven med forskrifter, herunder Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Det finnes noen få unntak fra kravet om at opplæringen må gis i Norge:

- Unntak 1: Kortere utenlandsopphold (uten at dette er definert nærmere.)
- Unntak 2, jf. opplæringsloven § 1-2 siste ledd: *Etter søknad frå fylkeskommunen kan departementet gi løyve til at fylkeskommunen kan stå ansvarleg for vidaregåande opplæring i utlandet som har som formål at elevane skal få norsk vitnemål ved fullført og bestått opplæring. Opplæringslova gjeld for opplæringa. Så langt det er forsvarleg og nødvendig, kan departementet likevel gjere unntak frå føresegner i lova og forskrifter til lova. Departementet kan endre vilkåra når tilhøva tilseier det, og kan om nødvendig også kalle tilbake det løyvet som er gitt.*

Forutsatt at lærlinger som tar deler av sin fagopplæring i utlandet faller inn under definisjonen kortere utenlandsopphold, gjelder opplæringsloven med forskrifter. Det innebærer at fylkeskommunen/lærebedriften har ansvaret for at opplæringen gis i samsvar med vårt regelverk, herunder Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Lærlingene vil i denne perioden ha de samme rettighetene som lærlingene som har sin læretid i bedrift hjemme. I slike tilfeller vil utvekslingen være en del av lærekontrakten som lærlingen har tegnet med lærebedriften.

Dersom ungdommer i videregående opplæring ønsker lengre utenlandsopphold, er det tvilsomt om opplæringsloven med forskrifter kommer til anvendelse. Det innebærer at fylkeskommunen/lærebedriften ikke har noe ansvar for den opplæringen som skjer i utlandet.

3.4.1 Særlig om godkjenning av videregående opplæring i utlandet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-16

Elever som har gjennomført og bestått et opplæringsår i utlandet (utvekslingsår) kan få denne opplæringen godkjent som Vg1 eller Vg2. Ordningen gjelder for både studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Ordningen omfatter ikke hele opplæringsår på Vg3 nivå. Dette innebærer at Vg3 alltid må gjennomføres i Norge, med unntak av kortere utenlandsopphold, dersom det skal utstedes norsk vitnemål eller fag- og svennebrev. Dette har sammenheng med at for å få norsk vitnemål eller fag- og svennebrev så må opplæringen på Vg3 gjennomføres og avsluttes i Norge. Dersom Vg3 blir gjennomført i utlandet, vil det være landet der opplæringen blir gjennomført, som har ansvaret for å skrive ut dokumentasjon.

Det er imidlertid mulig å få godkjent enkeltfag på Vg1, Vg2 og Vg3-nivå. Konsekvensen av at eleven får faget godkjent, er at hun/han har en sluttvurdering i faget og ikke skal delta i opplæringen i dette faget. Eleven skal heller ikke trekkes til eksamen i faget. Dersom eleven oppfyller vilkårene, har eleven rett til å få faget godkjent. Paragraf 1-16 dekker i praksis ikke Vg3 /opplæring i bedrift på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Når eleven kommer tilbake til Norge, er det eleven selv som må søke om godkjenning og skaffe den nødvendige dokumentasjonen. Fylkeskommunen kan gi forhåndstilsagn om godkjenning før eleven drar til utlandet.

Om opplæringen godkjennes, vurderes konkret og på grunnlag av skjønn ut fra innholdet i opplæringen. Utenlandsk yrkesfaglig opplæring kan ha et annet innhold enn tilsvarende opplæringsløp i Norge, og vurderingen av om det er forsvarlig å bygge videre på en yrkesfaglig opplæring fra utlandet, kan derfor være vanskeligere for yrkesfaglige utdanningsprogram enn for studieforberedende.

3.5 Direktoratets vurdering av fordeler og ulemper

3.5.1 Ulemper ved bruk av verktøyet

Et verktøy basert på ECVET-prinsipper medfører endringer i måten fylkeskommunen organiserer mobilitetsprosjekter på for elever og lærlinger. Bruk av en intensjonsavtale krever forankring hos myndigheter i vertslandet som ikke er direkte involvert i mobilitetsprosjekter i dag. Et eksempel er handelskamrene i sentrale Europa. Praksis i dag er avtaler skoler eller bedrifter imellom uten forankring i utdanningsmyndigheter lokalt eller nasjonalt. I Akershus fylkeskommunes mobilitetsprosjekt ble det skrevet intensjonsavtale med handel og industrikammeret i Tyskland med ansvar for byggfag. I Hellas var fag- og yrkesopplæringssystemet så desentralisert at ansvarlig myndighet for denne type utveksling var fraværende. Det kan bli en utfordring å identifisere ansvarlige myndigheter i EU landene. Dette arbeidet er tidkrevende.

Verktøyets krav til å utvikle beskrivelser av læringsutbytte og vurderingskriterier i forkant av et mobilitetsprosjekt, kan medføre økt arbeidsmengde i forberedelsesfasen for fylkeskommunen, skolen og lærebedriften.

3.5.2 Fordeler ved bruk av verktøyet

Det kan på den andre siden være rimelig at fylkeskommunen i samarbeid med skoler og bedrifter, bruker tid i startfasen på å forberede oppholdet i utlandet. Utvikling av veiledningsmateriell og informasjonsstrategier fra SIU kan bidra til å gjøre jobben enklere for fylkeskommunene.

Selv om en må forvente at ressursbruken vil være stor ved oppstart av et mobilitetsprosjekt, men på sikt kan det likevel bli en bærekraftig arbeidsform for å godkjenne kompetanse.

Flere av ulempene beskrevet ovenfor vil også kunne gi fordeler. I forbindelse med det nye Erasmus+ programmet vil SIU gi 6 fylkeskommuner forhåndsgodkjenning til finansiering for en 7 årsperiode, som anbefales i Erasmus+ programmet. Hensikten er at fylkeskommuner, som ønsker å satse på mobilitet, skal kunne bruke verktøyet til å utvikle en god praksis, etablere avtaler og bygge kompetanse.

ECVET som et verktøy for godkjenning av kompetanse kan bidra til å strukturere mobilitetsprosjekter på en bedre måte enn i dag. Det kan bidra til klare forventinger og økt forutsigbarhet for hva slags læringsutbytte elever/lærlinger skal kunne oppnå i løpet av en mobilitetsperiode. Slik kan verktøyet bidra til at mobilitetsopphold i større grad inngår i elevens eller lærlingens helhetlige opplæringsløp. Det kan videre bidra til økt kvalitet i

mobilitetsprosjekter og en mer profesjonell tilnærming. ECVET som verktøy kan dessuten bidra til en mer presis dokumentasjon av læringsutbyttet fra opplæring i bedrift/skole i utlandet.

For bransjer og sektorer kan det være verdifullt at læringsutbyttet blir dokumentert. I tillegg til det faglige utbyttet, ligger det merverdi i mobilitet knyttet til økt motivasjon for læring, selvstendighet, økt kulturforståelse og økt språkkompetanse for elever og lærlinger. Selv om de siste fordelene må sies å kunne knyttes til en internasjonal mobilitet uavhengig av om det er basert på ECVET-prinsipper.

3.5.3 Synergi med andre mobilitetsverktøy?

I arbeidet med internasjonal mobilitet er det klare synergieffekter mellom ECVET og Europass. Europass mobilitet er dokumentasjonen elever og lærlinger får etter utveksling. ECVET som verktøy vil styrke Europass mobilitet med mer presise læringsutbyttebeskrivelser. Europass fagbeskrivelser kan brukes for å få kunnskap om de enkelte lands sluttkompetanse for de ulike fagene.

3.5.4 Hindringer i norsk regelverk

Norge innlemmet Erasmus+ i EØS avtalen 14.5.2014. Erasmus+ legger opp til at utdanningsinstitusjoner, opplæringskontor og bedrifter kan søke om støtte slik at elever og lærlinger kan ta deler av utdanningen i utlandet. Erasmus+ programmet varer opptil 12 måneder.

Opplæringsloven med forskrifter gjelder som hovedregel kun i Norge. Regelverket åpner i praksis ikke for å godkjenne tidligere bestått videregående opplæring fra utlandet på Vg3-nivå for norske ungdommer på yrkesfaglige utdanningsprogram. Dette kan være en hindring for de som ønsker å ta store deler av sin yrkesutdanning i utlandet.

Et mål for implementering av EU-verktøyene i Norge er å øke omfanget av internasjonal mobilitet, og at et mobilitetsopphold kan inngå som del av det totale opplæringsløpet i Norge. Unntaket om at opplæringsloven kun gjelder ved kortere utenlandsopphold, kan resultere i at Norge ikke får fullt utbytte av Erasmus+ programmet. Akershus fylkeskommunes vurdering av mobilitetsforsøket er at verktøyet vil gi best effekt når avtaler om mobilitet er langsiktige, inngår som del av det totale opplæringstilbudet og når mobiliteten gjelder et relativt stort antall deltakere. Ved kortere mobilitetsopphold og mobiliteten gjelder færre antall deltakere vurderer Akershus Fylkeskommune det dithen at ECVET verktøyet blir for ressurskrevende.

Det kan være gode grunner for å vurdere behov for å fastsette et regelverk for opplæring i bedrift/ Vg3 i utlandet knyttet til internasjonale mobilitetsprogram, eventuelt foreta en endring i §1-16 som åpner opp for at deler av fag på Vg3 opplæring i bedrift kan godkjennes.

3.6 Høringsspørsmål

1. Kan ECVET bidra til å forenkle arbeidet med å godkjenne læringsutbytte for ungdom i videregående yrkesopplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet?
2. Kan ECVET bidra til at utvekslingsopphold av elever og lærlinger i større grad kan inngå som del av det helhetlige opplæringstilbudet?

3. Hvilke hjelpemidler har fylkeskommuner, skoler og opplæringskontor behov for, for å sikre en god bruk av verktøyet?

4 Modell 2 – Å godkjenne læringsutbytte for voksne som ønsker en realkompetansevurdering

I dette kapittelet beskriver vi en modell der målgruppen er voksne med behov for realkompetansevurdering og som ønsker å ta et fag- svennebrev.

Realkompetansevurdering har som formål å anerkjenne en persons kompetanse uavhengig av hvor og hvordan kompetansen er tilegnet. Dette er sammenfallende med EUs intensjoner om å tilrettelegge for livslang læring, blant annet gjennom bruk av mobilitetsverktøyene.

Realkompetansevurdering av den voksne skal gjøres opp mot kompetansemålene i læreplanen for fag, og ta utgangspunkt i Vg3 læreplanene. Dette er i tråd med ECVETs tilnærming til definisjon av læringsutbytte gjennom å ta utgangspunkt i nøkkelaktiviteter / kompetanseområder eller produkter og tjenester sett i relasjon til et yrke. Enhetene for læringsutbytte skal til sammen dekke kompetansemålene i de aktuelle læreplanene for fag ved endt opplæring.

Fylkeskommunen har ansvar for realkompetansevurdering i videregående opplæring. Som beskrevet i kapittel 2.1. er fylkeskommunen en kompetent myndighet i Norge når vi bruker ECVET verktøyet for denne målgruppen.

4.1 Beskrivelse av læringsutbytte

Læringsutbyttebeskrivelser basert på de to kategoriene nøkkelaktiviteter/ kompetanseområder eller produkt og tjenester, vil kunne være en tilnærming som kan være til hjelp i realkompetansevurdering av voksne. Fordelen med verktøyet er at utvikling av læringsutbyttebeskrivelsene tar utgangspunkt i arbeidsoppgaver som den voksne har erfaring med når det skal vurderes hvilken kompetanse den voksne har. Dersom vurderingen viser at det er kompetansemål i læreplanene som ikke er dekket av de arbeidsoppgaver den voksne har utført, har den voksne rett til å få opplæring tilpasset sitt behov. De to kategoriene kan på denne måten fungere som støtte for arbeidet med å realkompetansevurdere og tilpasse opplæring fram mot et fag- eller svennebrev. En beskrivelse av læringsutbytte som er basert på yrkesutøvelse er en konkretisering og vil slik kunne være et godt hjelpemiddel.

Malerfaget som eksempel

I malerfaget kan en beskrive læringsutbyttet gjennom en kombinasjon av produkt- og tjenester og kompetanseområder. En voksen ufaglært person som har vært i arbeid som maler, har sannsynligvis opparbeidet seg kompetanse i maling og tapetsering. Personen er blitt realkompetansevurdert og fått dette dokumentert. For at denne personen skal kunne gå opp til svenneprøve, mangler hun eller han kompetanse innenfor produksjon og

bransjelære. I henhold til læreplanen kan dette være dokumentering av arbeid, hensyn til produktinformasjon og bruk av verneutstyr. Dette er kompetanseområder det er nødvendig å få tilleggsopplæring i og erfaring med, før kandidaten er klar til svenneprøve. En beskrivelse av hvilke produkter og tjenester og kompetanseområder som skal til for å dekke kompetansemålene i de aktuelle læreplanene på VG3 må da gjøres i samarbeid mellom fylkeskommunene som kompetent myndighet og den tilbyderen som skal gi den gjenværende opplæringen.

4.2 Dokumentere, vurdere og godkjenne læringsutbytte

En voksen, som ønsker å få vurdert sin kompetanse opp mot kravene til et fag- eller svennebrev, vil gjennom en vurdering av for eksempel produkter og tjenester vedkommende har levert i løpet av sitt yrkesliv, få konkretisert hva vedkommende kan. Det vil være fylkeskommunen som vurderer hvorvidt læringsutbyttet dekker kravene i relevante VG3-læreplaner. Videre har en voksen som har fått godkjent deler av et lærefag gjennom en realkompetansevurdering, rett på en tilpasset og avkortet opplæring i videregående opplæring i de kompetansemålene som gjenstår, før han eller hun kan melde seg på til en fag- eller svenneprøve. Den avkortede og tilpassede opplæringen er basert på realkompetansevurderingen, og tilpasses hans eller hennes behov. Fylkeskommunen som kompetent myndighet kan bruke intensjonsavtaler og læringsavtaler for å inkludere bedrifter og andre private aktører dersom det er behov praktisk opplæring.

4.3 Forvaltning av ordningen

Fylkeskommunene forvalter ordningen med realkompetansevurdering.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet nasjonale retningslinjer for gjennomføring av realkompetansevurdering i videregående opplæring for voksne. I disse retningslinjene tydeliggjør vi hvordan realkompetansevurdering skal gjennomføres innenfor de rammene som er fastsatt i regelverket. Formålet med retningslinjene er å bidra til god kvalitet på realkompetansevurderingene og lik praksis i fylkeskommunene slik at ordningen får økt tillit og legitimitet og den voksnes rettsikkerhet ivaretas.¹⁶

4.4 Gjeldende rett

Fra det året en person fyller 25 år, kan hun eller han ha voksenrett til videregående opplæring. Voksne som har fullført norsk grunnskoleopplæring eller tilsvarende, men som ikke har fullført videregående, har etter søknad rett til videregående opplæring som er særskilt organisert for voksne etter opplæringsloven § 4A-3. De som har voksenrett til videregående opplæring, har en lovfestet rett til å bli realkompetansevurdert. Fylkeskommunen skal dokumentere resultatet av vurderingen og innholdet i vurderingen i et enkeltvedtak, samt utarbeide et kompetansebevis hvor det går fram hva den voksne har fått godkjent. Realkompetansevurdering er regulert i opplæringsloven § 4A-3 og i forskrift til opplæringsloven §§ 4-13 og 6-46.

¹⁶ [/Retningslinjer-for-realkompetansevurdering](#)

Voksne som ikke har rett til videregående opplæring fordi de har brukt opp denne retten, kan også bli realkompetansevurdert. Dette kan skje ved at den voksne henvises fra NAV eller kommunen, eller ved at den voksne selv tar kontakt med fylkeskommunen og ber om å bli realkompetansevurdert. Dersom den voksne blir henvist av NAV eller kommunen, er det disse som dekker kostnadene.

Den som har voksenrett til videregående opplæring, har til vanlig rett til et opplæringstilbud som fører fram til ønsket sluttkompetanse. Det vil si å bli tatt inn til det programområdet de ønsker yrkes- eller studiekompetanse i, jf. forskriften § 6-45. For voksne som søker om videregående opplæring, vil både fag som godkjennes fullt ut, og fag som den voksne får godkjent deler av, ha betydning. Opplæringen bygger på den kompetansen den voksne har fra før, og skal tilpasses hans eller hennes behov, jf. § 4A-3. Realkompetansevurderingen kan gi grunnlag for inntak, avkortning og tilpasning. Gjennom realkompetansevurderingen skal det avklares hvilke fag på Vg1, Vg2 og Vg3 søkeren har behov for mer opplæring i for å oppfylle kravene til fag-/svennebrev og/eller vitnemål. Vi minner her om alle fag og eksamener som følger av læreplanverket, må være bestått dersom den voksne skal kunne melde seg til fag- eller svenneprøven, jf. forskriften § 3-51, se nedenfor. Voksne som ønsker å bli realkompetansevurdert på et yrkesfaglig utdanningsprogram må også ha en sluttvurdering i alle fellesfagene, jf. det som er fastsatt i læreplanene. Dersom den voksne tilbys opplæring i bedrift og tegner lærekontrakt, reguleres opplæringen i bedrifter av kapittel 4 i opplæringsloven. I noen tilfeller er det ikke mulig å få til opplæring i bedrift.

Det er fylkeskommunen som har ansvar for videregående opplæring for voksne, herunder realkompetansevurderingen, jf. opplæringsloven § 13-3.

4.5 Utdanningsdirektoratets vurdering av fordeler og ulemper

ECVET verktøyet kan bidra til å etablere en praksis der realkompetansevurderingen blir uttrykt i læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i yrkesutøvelsen, og bidra til at den voksne får anerkjent sin kompetanse som del av læreplanen for fag.

Ved tilbud om opplæring i de delene av læreplanen den voksne ikke har kompetanse i, kan det være fordelaktig å bruke de EU-utviklede intensjons- og læringsavtalene som mal for å etablere avtaler med bedrifter og private aktører for et opplæringstilbud utenfor skole. For en voksen, som av en eller annen grunn må flytte i løpet av opplæringsperioden, vil det være en fordel å ha dokumentert en plan for videre opplæring beskrevet som læringsutbytte.

ECVET kan gjennom sin tilnærming til læringsutbyttebeskrivelser og mulighet til å institusjonalisere avtaler og prosedyrer for å organisere et opplæringsløp, bidra til å skape muligheter for voksne til å ta gjenværende del av opplæringen i bedrift.

Å ta utgangspunkt i yrkesutøvelsen ved realkompetansevurdering på vg3 nivå kan være en av flere metoder. Det er ikke nødvendigvis en metode som passer for alle lærefag. Det kan føre en ulempe dersom ECVET oppfattes som eneste metode å realkompetansevurdere voksne på Vg3 nivå.

4.6 Høringsspørsmål

1. Vil intensjonsavtaler og opplæringsavtaler slik de er beskrevet i ECVET være et nyttig verktøy i en realkompetansevurdering? På hvilken måte?
2. Hvilke fordeler og ulemper ser dere ved bruk av ECVET i en realkompetansevurdering?

5 Modell 3 – Å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring

Gjennom EU-utvidelsen ble Norge en del av et arbeidsmarked med om lag 500 millioner personer. I tillegg kommer innvandrere fra land utenfor EU. Det foreligger ikke systematisert tallmateriale som beskriver omfanget av antall søkere som ønsker en vurdering av sin utenlandske utdanning.

Det finnes imidlertid enkelte rapporter som sier noe om bruken av utenlandsk arbeidskraft. Fafo publiserte en rapport i 2009 om norske bedrifters bruk av østeuropeisk arbeidskraft i 2006 og 2009.¹⁷ I rapporten blir det blant annet spurt om norske bedrifters motiv for å ansette østeuropeisk arbeidskraft. I 2006 rapporterte 61 % av de spurte bedriftene (10151 bedrifter innen bygg- og anlegg, industri og hotel- og restaurantbransjen) at hovedmotivet var mangel på arbeidskraft. I 2009 oppga 79 % det samme motivet. Om kompetansekrav og kvalitet på utført arbeid rapporterte 71 % av bedriftene i 2009 at arbeiderne utførte like kompetansekrevenende arbeid som norske arbeidstakere, og 79 % av bedriftene vurderte kvaliteten på arbeidet som like god. Statistisk sentralbyrå utførte en undersøkelse om lønnsnivået i industrien i 2013, der de fant at innvandrere med videregående opplæring fra hjemlandet tjente 20 % mindre enn norske med tilsvarende utdanning. Innenfor en del bransjer i norsk arbeidsliv er det et økende behov for kvalifisert arbeidskraft, denne arbeidskraften hentes inn fra andre land.

En sak om å godkjenne utenlandsk arbeidskraft ble behandlet i Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY) i desember 2008. SRY uttalte at Norge mangler arbeidskraft i en rekke fag. Vi har behov for gode ordninger som sikrer kvaliteten på arbeidet som utføres. Det er derfor viktig å legge forholdene til rette for fleksible ordninger og god informasjon som bidrar til at arbeidstakere fra andre land får vurdert sin fagkompetanse opp mot norsk fagutdanning.

Bruk av ECVET som verktøy for denne gruppen kan bidra til å dokumentere om personer har den kompetansen som kreves i Norge for å utøve et yrke eller for å ta videre opplæring.

Videre i dette kapittelet vil vi vurdere hvordan EUs mobilitetsverktøy kan være til hjelp i arbeidet med å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

¹⁷ [Norske bedrifters bruk av østeuropeisk arbeidskraft](#)

5.1 Beskrivelse av læringsutbytte

I arbeidet med å beskrive læringsutbytte ved godkjenning av utdanning tatt i utlandet, kan det være hensiktsmessig å beskrive læringsutbytte i nøkkelaktiviteter/ kompetanseområder, produkt eller tjenester. Læreplaner for fag i Kunnskapsløftet skal legges til grunn for dette arbeidet.

De nasjonale kvalifikasjonsrammeverkene EU-landene har utviklet, kan gi et bilde av hvilket nivå de ulike lands yrkeskompetanse er plassert på i forhold til norske fag- og svennebrev. Slik kan flere av EU-verktøyene, ikke bare ECVET, brukes til å godkjenne utenlandsk kompetanse opp imot norske fag- eller svennebrev.

Dersom den instansen som vurderer, har dokumentasjon på at for eksempel en kvalifikasjon som murer fra Polen er plassert på nivå 4 i EQF, og at fagbeskrivelsen i polsk Europass er tilnærmet lik den norske beskrivelsen av murerfaget, kan denne kunnskapen gi et bilde av en persons kompetanse. ECVET-verktøyet kan videre brukes for å sammenligne kompetanse mellom de to lands utdanning i murerfaget, og vurdere om dette er tilstrekkelig for å kunne sidestille en polsk kvalifikasjon med norsk fag-svennebrev.

5.2 Dokumentasjon, vurdering og godkjenning av læringsutbytte

ECVETs andre element er å utvikle gode prosesser og rutiner for en eventuelt ansvarlig myndighet som godkjenner utenlandsk utdanning.

For denne målgruppen er det aktuelt å sidestille kompetanse fra utlandet opp mot norsk fag- og svennebrev. Begrepet sidestilt kan forstås som opplæring på samme nivå, men med ulikt innhold, eller kompetanse som innholdsmessig har mange av de samme elementene i seg, og derved kan sidestilles.

De forskjellige EU-verktøyene (ECVET, EUROPASS, EQF) vil til sammen kunne gi et bilde av kompetansen til den enkelte, og kan dermed forenkle prosessen med godkjenning av utenlandsk kompetanse. Bruk av disse verktøyene etter hensikten vil til sammen kunne gi god informasjon om kompetanse oppnådd i utlandet. Bruk av de EU utviklede avtalene vil ikke være relevante for denne målgruppen.

5.3 Gjeldende rett

Det finnes ingen generell godkjenningsordning for utenlandsk fagutdanning på videregående opplærings nivå i Norge. Det er opp til arbeidsgiver å vurdere hvorvidt vedkommende har den kompetansen som er nødvendig. Søkere kan få vurdert om den utenlandske fagutdanningen deres er likeverdig med den norske fagutdanningen dersom de henvender seg til Fylkesmannen der de er bosatt. Fylkesmannen er imidlertid ikke pålagt å gjøre denne jobben.

5.4 Utdanningsdirektoratets vurdering av fordeler og ulemper

5.4.1 Hindringer for bruk av verktøyet

Det er en rekke hindringer for å innføre et ECVET verktøy for godkjenning av utenlandsk kompetanse. Det finnes ingen godkjenningsordning for utenlandsk fagkompetanse i Norge. Kunnskapsdepartementet har imidlertid bedt Utdanningsdirektoratet i et oppdragsbrev om å utrede og anbefale en ordning for godkjenning av utenlandsk fagutdanning for uregulerte yrker. Utdanningsdirektoratet skal blant annet foreslå en nasjonal ordning for å godkjenne utenlandsk fagutdanning opp mot norsk fagutdanning på videregående nivå, vurdere om EUs mobilitetsverktøy kan brukes for å godkjenne utenlandsk fagutdanning, og vurdere hvilke kriterier som skal stilles for godkjenningen. En eller flere modeller for å forvalte godkjenning av utenlandsk utdanning vil bli utredet tidlig i 2015. Som hjelp i dette arbeidet vil vi ta med høringssvarene fra dette dokumentet om bruken av EUs mobilitetsverktøy for denne målgruppen.

5.4.2 Fordeler ved bruk av verktøyet

En ordning for å anerkjenne utenlandsk utdanning som resulterer i en sidestilling av hele eller deler av en kompetanse, kan bidra positivt til at personer med utenlandsk fagutdanning får større mulighet til delta i norsk arbeidsliv under samme vilkår som norske arbeidstakere.

Slik utdanningsdirektoratet ser det, vil ECVET kunne være et nyttig verktøy for denne målgruppen. Det kan, sammen med EQF og Europass, bidra til å sidestille en kvalifikasjon fra utlandet med norsk fag-/svennebrev.

5.5 Høringsspørsmål

1. Kan ECVET bidra til å forenkle arbeidet med å godkjenne og overføre kompetanse mellom land i og utenfor Europa? På hvilken måte?
2. Hvilke hjelpemidler kreves for å etablere en praksis for utvikling av enheter av læringsutbyttebeskrivelser for denne modellen for de som godkjenner kompetanse fra andre land?
3. Hvilke tiltak må iverksettes for at godkjenning av kompetanse ved bruk av ECVET for denne målgruppen får tillit i arbeidslivet?
4. På hvilken måte kan samarbeidet mellom stat, fylkeskommune og partene i arbeidslivet organiseres for en tilfredsstillende forvaltning av denne modellen?

6 Oppsummering

6.1 Modell 1

For modell 1, ungdom i videregående opplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet, vurderer Utdanningsdirektoratet merverdien av å bruke ECVET som stor. ECVET som et verktøy for godkjenning av kompetanse kan bidra til å strukturere utvekslingsoppholdet på en bedre måte enn i dag. Det kan bidra til klare forventninger og økt forutsigbarhet for hva slags læringsutbytte elever/lærlinger skal kunne oppnå i løpet av en mobilitetsperiode. Slik kan verktøyet bidra til at mobilitetsopphold i større grad inngår i elevens eller lærlingens helhetlige opplæringsløp.

Det kan videre bidra til økt kvalitet i mobilitetsprosjekter og en mer profesjonell tilnærming både fra avsender og fra tilbyders side. Videre kan ECVET bidra til en mer presis dokumentasjon av læringsutbyttet fra opplæring i bedrift/skole i utlandet.

Høringsspørsmål:

1. Kan ECVET bidra til å forenkle arbeidet med å godkjenne læringsutbytte for ungdom i videregående yrkesopplæring som tar deler av sin opplæring i utlandet?
2. Kan ECVET bidra til at utvekslingsopphold av elever og lærlinger i større grad kan inngå som del av det helhetlige opplæringstilbudet?
3. Hvilke hjelpemidler har fylkeskommuner, skoler og opplæringskontor behov for, for å sikre en god bruk av verktøyet?

6.2 Modell 2

For voksne som ønsker realkompetansevurdering kan ECVET være et verktøy som kan brukes. Merverdien for denne modellen kan ligge i at ECVET bidrar til å etablere en praksis der realkompetansevurderingen blir uttrykt i læringsutbyttebeskrivelser. Ved å dele opplæringen inn i enheter basert på nøkkelaktiviteter /kompetanseområder eller en produkt-/tjeneste-tilnærming kan læreplanen konkretiseres ut fra yrkesutøvelsen. Dette er en metodikk som blir del av det lokale arbeidet med læreplanen. Videre innebærer modellen intensjonsavtaler og læringsavtaler mellom Fylkeskommuner som er ansvarlige for at voksne får den opplæringen de har krav på og private aktører som bedrifter og opplæringskontor.

Utdanningsdirektoratet anbefaler ingen endring i lovverket, men vil oppfordre til at bruk av intensjonsavtale og læringsavtale blir en del av implementeringsstrategien for «retningslinjer for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring».

Høringsspørsmål.

1. Vil intensjonsavtaler og opplæringsavtaler slik de er beskrevet i ECVET være et nyttig verktøy i en realkompetansevurdering? På hvilken måte?
2. Hvilke fordeler og ulemper ser dere ved bruk av ECVET i en realkompetansevurdering?

6.3 Modell 3

ECVET og synergieffekten mellom mobilitetsverktøyene kan gi merverdi for denne målgruppen. Det er et stort behov for arbeidskraft fremover og det er viktig å etablere fleksible ordninger og god informasjon som bidrar til at personer får godkjent utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Norge har imidlertid ingen forvaltningsordning for godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet i et oppdragsbrev om å utrede og anbefale en ordning for godkjenning av utenlandsk fagutdanning for uregulerte yrker.

Høringsspørsmål.

1. Kan ECVET bidra til å forenkle arbeidet med å godkjenne og overføre kompetanse mellom land i og utenfor Europa? På hvilken måte?
2. Hvilke hjelpemidler kreves for å etablere en praksis for utvikling av enheter av læringsutbyttebeskrivelser for denne modellen for de som godkjenner kompetanse fra andre land?
3. Hvilke tiltak må iverksettes for at godkjenning av kompetanse ved bruk av ECVET for denne målgruppen får tillit i arbeidslivet?
4. På hvilken måte kan samarbeidet mellom stat, fylkeskommune og partene i arbeidslivet organiseres for en tilfredsstillende forvaltning av denne modellen?

Ordliste over begreper brukt i høringsbrevet og høringsnotatet

Akkumulering	I EU snakker man om akkumulering av læringsutbytte. Akkumulering er definert som en prosess der en person gradvis erverver kvalifikasjoner gjennom suksessive sluttvurderinger av læringsutbytte. Man får da godkjent en del av opplæringen og trenger ikke verken opplæring eller vurdering i denne delen igjen. I Norge kan man ikke akkumulere på den samme måten siden det normalt ikke er noen sluttvurdering i Norge mellom tverrfaglig eksamen på Vg2 og fag-/ svenneprøven. Man kan derimot få godkjent, dermed akkumulert hele fag, og hele år av opplæringen, men man må ta fag-/svenneprøve til slutt.
Enheter av læringsutbytte	Oversettelse av EU-begrepet «units of learning outcome». Begrepet vi bruker for å betegne en del av en kvalifikasjon. I en norsk kontekst vil dette være å få godkjent deler av en læreplan i Kunnskapsløftet.
Intensjonsavtale	Intensjonsavtalen er en oversettelse av Memorandum of Understanding (MoU). Intensjonsavtalen signeres av to kompetente myndigheter. I intensjonsavtalen legges de overordnede rammene for opplæringen, for eksempel et utvekslingsopphold. I Norge kan for eksempel fylkeskommunen som skoleeier signere en intensjonsavtale med den kompetente myndigheten som tar i mot en lærling som skal på et mobilitetsopphold.
Kompetent myndighet	Oversettelse av EU-begrepet «competent body». En kompetent myndighet er ansvarlig for utvikling av læringsutbyttebeskrivelser, har myndighet til å vurdere læringsutbytte og kvalifikasjoner og kan utstede dokumentasjon som vitnemål og fag-/svennebrev. I norsk sammenheng er dette fylkeskommuner og skoler.
Kreditering	Begrep som er brukt i EU-sammenheng for prosessen hvor læringsutbytte blir godkjent. Det er et begrep som fordrer at læringsutbyttet har fått en sluttvurdering. Vedkommende som har fått kreditert et læringsutbyttet, trenger ikke mer opplæring i dette ei heller mer vurdering. I Norge tilsvares dette begrepet godkjent.
Kredittoverføring	Begrep som er brukt i EU-sammenheng for å betegne overføring og godkjenning av et læringsutbytte som har fått en sluttvurdering, fra en opplæringsinstitusjon til en annen evt. på tvers av landegrenser
Learning Agreement (LA)	Learning agreement (læringsavtale) er en avtale utviklet av EU-kommisjonen for å organisere utvekslingsopphold av elever eller lærlinger i et annet land. Learning agreement er en individuell avtale som legger de konkrete føringene for opplæringen, og signeres eksempelvis av to lærebedrifter. Avtalen inkluderer en beskrivelse av forventet læringsutbytte og vurderingskriterier for opplæringen. (se vedlegg)
Læringsutbytte	Læringsutbytte (learning outcome) er det grunnleggende elementer i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF) og det Nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR), hvor kvalifikasjoner defineres gjennom læringsutbytte og ikke gjennom innsatsfaktorer. Det er her definert som et sett kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse
Memorandum of Understanding	MOU er en intensjonsavtale utviklet av EU-kommisjonen. Det er en avtale mellom to kompetente myndigheter. I intensjonsavtalen legges de

(MoU)	overordnede rammene for opplæringen, for eksempel i et utvekslingsopphold. I Norge signerer eksempelvis fylkeskommunen som skoleeier en intensjonsavtale med den kompetente myndigheten som tar i mot en lærling som skal på et mobilitetsopphold.
Læringsavtalen	En oversettelse av Learning Agreement. Læringsavtalen er en avtale utviklet av EU-kommisjonen for å organisere utvekslingsopphold av elever eller lærlinger i et annet land. Det er en individuell avtale som legger de konkrete føringene for opplæringen, og signeres eksempelvis av to lærebedrifter. Avtalen inkluderer en beskrivelse av forventet læringsutbytte og vurderingskriterier for opplæringen.
Sidestilt kompetanse	Begrepet sidestilt kan forstås som opplæring på samme nivå, men med ulikt innhold, eller kompetanse som innholdsmessig har mange av de samme elementene i seg, og derved kan sidestilles.

Litteraturliste

Europeisk kredittoverføringssystem for yrkesrettet utdanning og opplæring (ECVET). Tekniske spesifikasjoner (Rapport fra den tekniske arbeidsgruppen for kredittoverføring)(2005). Den europeiske kommisjon, Generaldirektoratet for utdanning og kultur, Brussel, EAC/A3/MAR (oversatt fra engelsk til norsk)

Europaparlaments rekommandasjon om etablering av et europeisk kredittoverføringssystem for yrkesrettet utdanning og opplæring (ECVET) (2009). 2009/c 155/02, Den europeiske unions tidende

Getting to know ECVET better – questions and answers (2009). Europakommisjonen utdanning og kultur. (Vi refererer i dette dokumentet til den utgaven som er oversatt til norsk)

Kartlegging av godkjenningsordninger for lovregulerte yrker (2009). Oslo, Rambøll Management

Nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring (2014)., Utdanningsdirektoratet, tilgjengelig her:
http://www.udir.no/PageFiles/82345/retningslinjer_realkomp_vgo.pdf?epslanguage=no

Rolf K. Andersen et ali. (2009). Norske bedrifters bruk av østeuropeisk arbeidskraft, Oslo, Fafo-rapport